

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

การวิเคราะห์สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็นโรคติดบุหรี่ งานการพยาบาล
ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

กัลยา แก้วสม

พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555

๖๐๐๒๕๕๘๕๘

ห้องสมคมงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

250744

**การวิเคราะห์สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็นโรคติดบุหรื งานการพยาบาล
ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่**

กัลยา แก้วสม

**การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช**

**บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มีนาคม 2555**

การวิเคราะห์สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็นโรคติดบุหรี่ งานการพยาบาล
ผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่

กัลยา แก้วสม

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ดาราวรรณ ต๊ะปินตา

..... กรรมการ

อาจารย์ ดร. หรรษา เศรษฐบุปผา

..... กรรมการ

นางนพวรรณ อุปคำ

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

.....

อาจารย์ ดร. หรรษา เศรษฐบุปผา

12 มีนาคม 2555

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความเมตตาช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากอาจารย์ ดร. หารรษา เศรษฐบุปผา อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ให้ข้อคิดเห็น และช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆของการค้นคว้าแบบอิสระในทุกขั้นตอน ด้วยความเอาใจใส่และสนับสนุนให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตั้งแต่เริ่มต้นจนประสบผลสำเร็จ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณในความกรุณของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ กราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิอีกทั้ง 3 ท่านที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงเครื่องมือการค้นคว้าให้มีความสมบูรณ์ และกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระทุกท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็น เสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณหัวหน้าห้องตรวจและเจ้าหน้าที่ห้องตรวจจิตเวชและยาเสพติดทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาตลอดระยะเวลาที่ศึกษา รวมถึงช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณเพื่อนๆชาวจิตเวชรุ่น 10 ที่คอยเป็นกำลังใจช่วยเหลือในช่วงที่ศึกษาค้นคว้าตั้งแต่เริ่มต้นมาโดยตลอด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ละเอียด แก้วสม และคุณเรียงสรวงคยา ไชสง ที่คอยเป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนในการศึกษามาโดยตลอด ทำให้ผู้ศึกษาสามารถทำการศึกษานี้ได้สำเร็จตามเป้าหมาย คุณงามความดีและคุณประโยชน์ที่เกิดจากการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ ข้าพเจ้าขออุทิศแด่ดวงวิญญาณของคุณพ่อเสาร์แก้ว แก้วสม และคุณชชาติ แก้วสม ซึ่งเป็นบุพการีและผู้มีคุณูปการคุณต่อผู้ศึกษาอย่างหาประมาณมิได้ ตลอดจนคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทความรู้ให้แก่ผู้ศึกษาจนทำให้การศึกษานี้ประสบความสำเร็จ

กัลยา แก้วสม

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การวิเคราะห์สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือ งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่
ผู้เขียน	นางสาวกัลยา แก้วสม
ปริญญา	พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช)
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ	อาจารย์ ดร. พรรษา เศรษฐบุปผา

บทคัดย่อ

250744

การดูแลผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือในห้องตรวจจิตเวชและยาเสพติด งานการพยาบาลผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าจะมีแนวทางการบำบัดดูแลแล้วก็ตาม ยังมีผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือที่ยังไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือ ตามแนวคิดของโดนาปีเดียนซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มเจ้าหน้าที่บุคลากรด้านสุขภาพ 4 คน 2) กลุ่มผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือที่มารับการรักษาที่ห้องตรวจจิตเวชและยาเสพติด 10 คน และ 3) กลุ่มญาติหรือผู้ดูแลผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แนวคำถามในการสัมภาษณ์รายบุคคล 3) แบบทดสอบวัดระดับการติดสารนิโคตินของเฟเกอร์สตรอม (Fagerstrom) ที่ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.87 และ 4) แบบสอบถามการรับรู้การดูแลที่ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.97 ในกลุ่มผู้ที่เป็น โรคติดยูหรือ และ 0.84 ในกลุ่มญาติหรือผู้ดูแล เก็บรวบรวมข้อมูลในเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม 2554 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและจัดหมวดหมู่เนื้อหา

ผลการศึกษา สรุปได้ดังนี้

250744

1. ด้านโครงสร้าง พบว่า 1.1) มีระบบบริการ 1.2) มีนโยบาย 1.3) มีแผนพัฒนางาน 1.4) มีแหล่งงบประมาณแต่ไม่เพียงพอ 1.5) มีสถานที่สำหรับการให้บริการเพียงพอเหมาะสม 1.6) จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ 1.7) บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้เพียงพอ 1.8) มีการส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาศักยภาพ 1.9) มียาเพียงพอ 1.10) มีเวชภัณฑ์ไม่เพียงพอ 1.11) มีคู่มือหรือแนวปฏิบัติเพียงพอและ 1.12) มีเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเพียงพอ

2. ด้านกระบวนการ พบว่า 2.1) บุคลากรมีแนวปฏิบัติในการประเมิน และคัดกรอง 2.2) บุคลากรมีแนวปฏิบัติในการบำบัดรักษา 2.3) บุคลากรมีการติดตามผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อแต่การติดตามยังไม่ครบทุกราย และ 2.4) ญาติหรือผู้ดูแลมีการดูแลช่วยเหลือทางด้านร่างกายและจิตใจมีการให้ข้อมูลข่าวสาร คำแนะนำ การมาตรวจตามนัดและการดูแลช่วยเหลือด้านการบำบัดรักษา

3. ด้านผลลัพธ์ พบว่าหลังจากรับบริการที่คลินิกเลิกบุหรี่ ห้องตรวจจิตเวชและยาเสพติด 3.1) ผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เกิดการติดเชื้อเพิ่มขึ้น 3.2) ผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อมีความรู้เกี่ยวกับการรักษาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเป็นโรคติดเชื้อเพิ่มมากขึ้น 3.3) ร้อยละ 50 ของผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อมีการเปลี่ยนแปลงระดับการติดเชื้อโคตินลดลงจากระดับสูงเป็นระดับปานกลาง และอีกร้อยละ 50 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงระดับการติดเชื้อโคติน และ 3.4) ผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อและญาติหรือผู้ดูแลมีการรับรู้การดูแลโดยรวมอยู่ในระดับดี

ผลการศึกษาในครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ ในด้าน โครงสร้าง กระบวนการและผลลัพธ์ เพื่อส่งเสริมให้มีการดูแลที่มีประสิทธิภาพต่อไป

Independent Study Title	Situational Analysis of Caring for Persons with Nicotine Dependence, Outpatient Department, Maharaj Nakorn Chiang Mai Hospital
Author	Miss Kanlaya Kaewsom
Degree	Master of Nursing Science (Mental Health and Psychiatric Nursing)
Independent Study Advisor	Lecturer Dr. Hunsu Sethabouppha

ABSTRACT

250744

Care for persons with nicotine dependence (PND) in the psychiatric and substance unit, outpatient department, Maharaj Nakorn Chiang Mai hospital has been implemented continuously. Although guidelines for care and treatment are given, there are PND who can not quit smoking. The aim of this study was to analyze the care situation for PND based on Donabedian's concept, which is comprised of 3 components: structure, process and outcome. The samples were purposively selected and consisted of 3 groups: 1) four health care personnel, 2) ten PND, and 3) ten relatives or caregivers. The instruments used for data collection were: 1) a demographic data questionnaire, 2) individual interview guidelines, 3) Fagerstrom test for nicotine dependence (FTND), which had Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.87, and 4) perception of care questionnaire, which obtained a Cronbach's alpha reliability coefficient of 0.97 in PND group and 0.84 in relatives or caregivers group. Data were obtained in November and December 2011 and were analyzed using descriptive statistics and content categorization.

Results of the study are as follows:

1. For structural aspect: the study found that 1.1) there was service system, 1.2) there was policy, 1.3) there was implementation plan, 1.4) there was insufficient financial support for PND, 1.5) the specific place for service was appropriate, 1.6) there were insufficient human

resources, 1.7) personnel had sufficient knowledge, 1.8) personnel competency development was promoted, 1.9) there were sufficient medical supplies, 1.10) there was insufficient equipment, 1.11) there was clinical practice guidelines in care for PND and 1.12) there were sufficient evaluation instruments.

2. For process aspect: the study found that 2.1) health care personnel had practice guidelines for assessment and screening, 2.2) health care personnel had practice guidelines for treatment, 2.3) health care personnel followed up the PND, however, not all cases were included and 2.4) relatives or caregivers provided physical and mental care, information, advice, follow up and treatment related care.

3. For outcome aspect: after receiving the service in psychiatric and substance unit, outpatient department, Maharaj Nakorn Chiang Mai hospital, 3.1) PND had increased their knowledge about cause of dependence, 3.2) PND had increased their knowledge about treatment and impacts, 3.3) fifty percent of PND changed their level from high to moderate and fifty percent had no change, and 3.4) PND and their relatives or caregivers perceived care at a good level

The results of this study could be used as basic information for the development of care guideline regarding structure, process and outcome for PND to promote effective care.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	8
คำถามในการศึกษา	8
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความรู้เรื่องโรคติดเชื้อ	11
ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดโรคติดเชื้อ	24
การดูแลรักษาผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อ	26
การวิเคราะห์สถานการณ์	35
สถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็นโรคติดเชื้อของโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	43
กรอบแนวคิดทฤษฎี	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	48
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	50
การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	52
การรวบรวมข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
การอภิปรายผล	84
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการศึกษา	91
ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้	94
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป	94
เอกสารอ้างอิง	95
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก เอกสารจริยธรรมคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	100
ภาคผนวก ข เอกสารจริยธรรมคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	101
ภาคผนวก ค การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	103
ภาคผนวก ง ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	110
ภาคผนวก จ รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	116
ประวัติผู้เขียน	117

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากรที่มีสุขภาพ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และระยะเวลาในการดูแลผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ	56
2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ โรคประจำตัว ค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ ความถี่ในการสูบบุหรี่ ระยะเวลาในการสูบบุหรี่ จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่สูบบุหรี่ และผลกระทบจากการสูบบุหรี่	57
3 ข้อมูลส่วนบุคคลของญาติหรือผู้ดูแลผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส	60
4 ข้อมูลส่วนบุคคลของญาติหรือผู้ดูแลผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ จำแนกตามอาชีพ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ ระยะเวลาในการดูแลผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันกับผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ	61
5 การเปลี่ยนแปลงระดับการตัดสินใจตัดสินใจของผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อหลังรับบริการ	78
6 จำนวนผู้ที่เป็น โรคติดเชื้อ จำแนกตามระดับการรับรู้การดูแลหลังรับบริการ	79
7 จำนวนของญาติหรือผู้ดูแล จำแนกตามระดับการรับรู้การดูแลหลังรับบริการ	81

ฉ

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	ผังสถานการณ์การดูแลผู้ที่เป็นโรคติดบุหรี่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่	83